

Kommakrig og majonæsekrig

- en anmeldelse

Niels Davidsen-Nielsen (NDN), professor i engelsk på Copenhagen Business School fra 1985-2005, personligt medlem af Dansk Sprognævn i 1991, i 1999 næstformand og fra 2003 til 2009 Sprognævnets formand, har skrevet en sprogpolitisk statusopgørelse: Moders stemme – fars hammer, en debatbog om dansk sprogpolitik, udgivet på Dansk Lærereforeningens forlag, 2009.

Bogen indeholder en række overordnede temaer, men ingen indholdsfortegnelse. Her er der ikke tale om et opslagsværk, men om et debatindlæg, skriver NDN. Første tema er sprogpolitik i bred forstand, spørgsmål om det danske sprogs status og velbefindende, dansk i forhold til engelsk, parallelsproglighed, taxameterstyring af universitetsuddannelserne, Sprognævnets virke, beskrivelse versus normering. Universiteternes sprogvalg i undervisning og forskning ligger NDN stærkt på sinde, risikoen for domænetab og kvalitetstab i undervisningen på engelsk af og for danskere. Ønsket er en ændring af universitetsloven, så universiteterne ikke selv afgør sproget. Men dét ønske bliver ikke opfyldt foreløbigt.

Et andet tema er ordbøger, dobbeltformer og retskrivning, hvor NDN på interessant vis fremlægger overvejelser om udviklingen i det danske sprog, og beskrivelsen af det. Lige meget hvad man gør er nogle for, andre imod, og aldrig kan man gøre alle tilfredse, synes at være NDNs lidt resignerede konklusion. Her er især den gamle majonæsekrig anvendt som case: i hvilket omfang skal udenlandske lån fordanskes. På kritikken af pendulordene, ord der skifter betydning med generationerne, ofte til det modsatte, svarer NDN, at det ikke er Dansk Sprognævn der bestemmer hvad ordene betyder. Sprognævnet har alene til opgave at dokumentere, registrere og beskrive eventuelle nye betydninger.

Det tredje centrale tema i bogen er kommadiskussionen. Det lykkes for NDN at give en meget klar fremstilling af fordele og ulemper ved det ny komma versus traditionelt, grammatisk komma. Tak for det.

Bogen har et meget personligt udgangspunkt, det er NDNs personlige statusopgørelse, det er sprogpolitik som NDN ser det, som NDN har oplevet det. Og det er bogens styrke og bogens svaghed. Styrken er at bogen giver et interessant indblik i hvordan en person i begivenhedernes centrum har oplevet tingene, hvilke møder NDN tillægger betydning, hvilke debatindlæg og kronikker der har været vigtige, hvem der er nærmeste samarbejdspartnere – Niels Davidsen-Nielsen har spillet tennis med Svend Auken – og hvem der er ”nærmeste modstandere”. Det giver også det indledende generelle afsnit om sprogpolitik et lidt summarisk, kalenderagtigt præg.

Min anbefaling er derfor at afsnittet læses sammen med de indledende bemærkninger i rapporten Sprog til tiden fra 2008. Tilsammen giver det et rigtig godt rids af de sidste 15 års sprogpolitiske historie. Her kan nye læsere begynde.

Det meget personlige og subjektive udgangspunkt erstatter desværre også for en mere analytisk tilgang. Naturligvis har NDN, sammen med en række andre kendte personligheder på den sprogpolitiske arena, stor gennemslagskraft, men jeg mener ikke at det er en tapper håndfuld mænd og kvinder – ”det beskidte dusin” - der driver den sprogpolitiske udvikling i Danmark. Når vi taler

om sprogpolitik er det politiske kræfter der ligger bag, og når det nu er en status ville det have været rart at få Niels Davidsen-Nielsens bud på hvilke kræfter der er tale om. Eksempelvis vil få være uenige i at Dansk Folkeparti har været en central initiativtager og aktør. Det nævnes i bogen at netop denne kendsgerning har været medvirkende til at bremse eller ligefrem modvirke de tilsigtede mål, f.eks. en ændring af universitetsloven eller vedtagelse af en egentlig sproglov. Jeg er enig i synspunktet, men hvorfor forholder det sig sådan? Sprogpolitik i Danmark handler om mange ting på én gang: Engelsk versus dansk, domænetab, kvalitet i undervisningen, forskningskommunikation, tilegnelse af fremmedsprog i uddannelsessystemet, nye former for digitalt baseret kommunikation versus traditionelt skriftligt dansk, dansk i medierne (især DR), retskrivning, indvandrersprog, dansk som 2.-sprog, sprogtest og sproglige rettigheder, adgang til demokratisk deltagelse og beskæftigelse. Hvis sprogpolitik er et selvstændigt politikområde ville det være interessant med nogle politiske analyser af hvilke interesser de forskellige aktører har. Hvorfor var et flertal i Folketingets Kulturudvalg for en ændring af universitetsloven, men ikke i Folketingssalen?

For NDN er det vigtigt at der ikke opstår en elitær overklasse, der forsker, arbejder og kommunikerer på engelsk, og en underklasse, der er ekskluderet herfra (eller et A- og et B-hold). Men er det ikke allerede tilfældet? Bent Preisler har eksempelvis dokumenteret at op til 20 procent af danskerne ikke forstår engelsk. Mener Niels Davidsen-Nielsen, at Dansk Sprognævn kan føre denne kamp, når regeringen ikke selv gør det?

Interessant ville det også have været at få et bud på hvorfor vidtgående reformforslag fra Sprognævnets side ender i krige, majonæsekrigen og kømmakrigen. Skyldes det en forkert strategi eller en forfejlet kommunikation fra Sprognævnets side? Hvilke psykologiske mekanismer gør sig gældende i danskernes forhold til deres sprog?

Den sprogpoltiske forespørgselsdebat den 12. december 2009 i Folketinget nåede ikke at komme med i bogen, hvilket er en skam, fordi den sætter NDNs debatoplæg i perspektiv. Folketingsdebatten gør det muligt at konkludere på den korte bane.

Forespørgselsdebatten, med titlen ”F10 Om hævde og udvikling af det danske sprog”, var ønsket af Dansk Folkeparti som en opfølgning på en betænkning fra et flertal i Folketingets Kulturudvalg, der i januar 2009 pålagde videnskabsministeren at fremlægge et forslag til lov, der regulerer universiteternes anvendelse af sprog, især jo engelsk og dansk.

Dansk Folkeparti ønsker en sådan lovregulering af sproget på universiteterne. Men allerede inden forespørgselsdebatten fandt sted stod det klart, at Dansk Folkeparti står alene blandt partierne i Folketinget herom. Alle andre partier i Folketinget var nemlig nået til enighed om et alternativt forslag, der viser: Der er ikke flertal i Folketinget for lovregulering af universiteternes sprogbrug. Der skal hvert andet år, første gang allerede i 2009 i henhold til beslutningen, laves et sprogbarometer, der tager temperaturen på sproget på universiteterne. Der skal udarbejdes et overslag over hvad det vil koste at etablere et nationalt terminologicenter og en termbank, der sikrer dansk terminologi i videregående uddannelse og forskning. Der skal arbejdes med kvaliteten af undervisningen på engelsk. (Læs en længere omtale af forespørgselsdebatten på <http://sprog museet.dk/sprogpolitik/at-tage-hand-om-sproget/>).

Niels Davidsen-Nielsen skriver i sin epilog: ”Engageret modstand er klart at foretrække for apatisk ligeglådhed. Hvad denne bog angår, ser jeg derfor meget hellere at den får folk til at rejse børster

og protestere, end at den fremkalder et kæmpegab og falder ud af hænderne på den indslumrende læser”.

Den sprogpoltiske diskussion fortsætter, og vi håber at vi ikke har hørt det sidste til Niels Davidsen-Nielsen i Modersmål-Selskabet. *”Det er trods alt moders stemme det drejer sig om”*, som Niels Davidsen-Nielsen afslutter sin debatbog med. Læs den selv og deltag i debatten.

Jørgen Christian Wind Nielsen

Anmeldelsen har været bragt i Modersmål-Selskabets blad Sprog & Samfund nr. 1/2010

Forlagets pressemeddelelse:

<http://www.dansklf.dk/page.dsp?trade=1&area=5&c=1172>